

zadnjih novogodišnjih bokova u istoimenoj skupini, ali i u drugim oblastima, uključujući i književnost, umjetnost, arhitekturu, tehnologiju, i druge oblasti. Osim toga, engleski jezik je postao jedan od ključnih elemenata globalne kultуре, a njegova pozitivna uloga u razvoju svjetske ekonomije i društva je nezadrživo rastuća.

ENGLESKI ELEMENTI U RUSKOM KNJIŽEVNOM JEZIKU

BOGDAN L. DABIĆ

UDK 808.2-316.3:802.0

Filozofski fakultet, Sarajevo

Izvorni naučni rad

Anglicizmi su najmladi sloj evropeizama u ruskome književnom jeziku. Ruski literarni jezik je i inače bio vazda trpeljiv prema riječima stranog porijekla, ma otkud one dolazile. Tako je već odranije ušlo u njega dosta grecizama, latinizama i germanizama. Sve je to pomoglo da se izradi način adaptacije za evropeizme u ruskom (kon)tekstu. Pa ipak, sloj anglicizama zadaje najviše teškoća u procesu adaptacije — kako glasovne, tako i obličke.

Engleske riječi dosta su kasno počele da ulaze u ruski jezik, jer neposredni kontakti između Engleske i Rusije nisu ranije bili naročito živi. Tek u vrijeme Petra Velikog, kad je Rusija počela da se jače otvara prema zapadnoj Evropi, ostvaruju se i tješnji dodiri između Rusije i Engleske na privrednom i kulturnom planu. Onda su tek počele da prodiru u većem broju engleske riječi u ruski književni jezik. Obično se to datira krajem 17. i početkom 18. vijeka, ali se proces razmaha u toku 18. vijeka.¹ To će sve više jačati kako se primičemo 20. vijeku i potrajaće do naših dana. U pomenu tom periodu engleski je zauzimao tek treće mjesto, poslije njemačkog i holandskog. Iako je sloj engleskih pozajmica u ruskom jeziku majmladi, on se odlikuje stalnim priticanjem i progresijom. Broj riječi koje su pristigle iz tога izvora u ruski književni jezik kulminira u 20. vijeku, ali one ni sad ne prestaju da ulaze.

Između Petrove epohe i neših dana stoe cijela dva stoljeća, devetnaest i dvadeseto. Za to vrijeme engleski je postao sve prisutniji u ruskoj kulturnoj i književnoj stvarnosti. U 19. vijeku to je bilo zbog pojačanih veza u oblasti privrede i kulture, a u 20. vijeku prosto zbog toga što je sad engleski izvojevaо sebi status prvoga među tzv. svjetskim jezicima. Time je postao, tako reći, međunarodnim jezikom obrazovnog sloja u gotovo svim evropskim zemljama. U naše dane engleski je prekoracio i tu granicu. Ali njegov iskorak u vanevropske zemlje stariji je od njegovog statusa glavnoga svjetskog jezika naših dana; to je posljedica ranije ekspanzije velikoga Britanskog Carstva. U funkciji svjetskog jezika engleski je danas stavio u zasjenjak ostale evropske jezike. Ranije je takav prestiž u toj funkciji imao samo

¹ Vidi u knjizi Богоордини В. А. Общий курс русской грамматики, СЕИ Москва 1935; str. 349—351.

još francuski, od 18. do 20. vijeka. Na ruskom tlu ugled francuskog jezika oslabio je poslije Napoleonova poraza, iz razloga psihopolitičke prirode. Njemački jezik izgubio je dosta od svoga prestiža u funkciji svjetskog — poslije Hitlerova sloma i uopšte po završetku drugoga svjetskog rata. Ruski jezik, jedini među slovenskim kome je i zvanično priznat status svjetskog jezika, posljednji je ušao u malenu skupinu jezikâ sa međunarodnim prestižom. To se dogodilo u naše dane, tako reći na naše oči. Preciznije rečeno, to se odigralo tek po završetku drugoga svjetskog rata. Tome je nesumnjivo doprinio ugled prve socijalističke revolucije na svijetu, a takođe činjenica da je Sovjetski Savez bio vodeća zemlja protivhitlerovske koalicije. Međutim, po stvarnoj zastupljenosti u evropskim zemljama, ruski jezik ne dostiže još nijedan od triju svjetskih jezika zapadne Evrope. Velik je značaj tradicije u funkcionisanju nekog svjetskog jezika. To nam pokazuje i današnja situacija u tom pogledu: njemački i francuski gube pomalo od svoga značaja kao svjetski jezici, ali će oni to još dugo ostati. Sa druge strane, ruski jezik dosta brzo postaje svjetskim, ali ne može se taj status najednom stечi.

Sticajem istorijskih i međunarodnih kulturnih prilika engleski je ostao nekako bez jakе konkurenције sa strane ostalih svjetskih jezika i zauzeo je prvo mjesto među njima. To važi ne samo za evropske države nego za van-evropske i posve daleke zemlje.² U ranijim epohama takav prestiž engleskog jezika izvirao je iz Velike Britanije, koja je držala u kolonijalnom posjedu gotovo 1/3 naše planete i uopšte je bilo velesila — privredna, pomorska i vojna. Kasnije je Velika Britanija izgubila status svjetske sile (poslije drugoga svjetskog rata), pa su sad SAD preuzele — u još jače ruke — baklju svjetskog značaja engleskog jezika. One su u naše doba vodeća privredna i vojna sila na svijetu. To upravo sad hrani onaj prestiž engleskog jezika u maloj porodici tzv. svjetskih jezika. Privredna snaga i tehnička razvijenost SAD učinile su da ta zemlja služi kao žarište iz koga se šire obrasci života i rada. U mnogim evropskim zemljama oni su ocijenjeni kao privlačni i dostojni u raznim oblastima života. Amerika nudi jedan stil života koji je naročito privlačan za omladinu, što je od velikog značaja za usvajanje i preuzimanje riječi iz engleskog jezika. Osim toga, SAD pružaju neposrednu ekonomsku pomoć mnogim nerazvijenim zemljama svijeta, prodaju tehničku robu po cijelom svijetu. Pri ovim razmatranjima moramo imati na umu visoku tehničku razvijenost SAD, naročito lake industrije i automobilizma. Sve je to učinilo da se natpis na engleskom jeziku (etikete, robni pasoši i ambalaža) primaju i usvajaju u mnogim zemljama svijeta — negdje manje, negdje više. Tome valja dodati i veoma razvijenu filmsku industriju, koja — bar u evropskim zemljama — pokriva više od

² Tome je doprinijela velika zastupljenost engleskog jezika na tri kontinenta: u Evropi, Americi, Australiji; a takođe i u Azijskim zemljama, bivšim britanskim kolonijama. U samoj Indiji, uza svu njenu emancipovanost od bivše metropole na političkom planu, engleski je sačuvao status zvaničnog jezika.

51% bioskopskog repertoara. Velik broj ilustrovanih listova, tehnički izvanredno opremljenih, rastura se i uspješno prodaje u većini evropskih zemalja. Sve to zajedno čini da je engleski danas najprisutniji od svih svjetskih jezika, a među školskim predmetima to je prvi strani jezik. Evropeizmi engleskog porijekla zahvatili su mnoge oblasti našeg života, pa je to dalo povoda jednom francuskom lingvisti da izreče ovakvu tvrdnju: »Engleski se uvukao u sve odaje naše kuće — u našu kuhinju, u kupatilo... itd.«³

Gotovo svima nama dostupno je štivo na engleskom jeziku, svaki dan imamo prilike da ga čujemo na radiju i televiziji, u bioskopu; dakle i u svojoj kući. Sve to podupire ionako najjači status engleskog kao svjetskog jezika. Tome doprinosi još jedan činilac kulturno-psihološke prirode: većina intelektualaca priželjkuje — iz čiste komocije *jedan* jezik u funkciji međunarodnog. Pošto esperanto očito ne uspijeva da to postane, osnovna masa intelektualaca prihvatiće svaki od prirodnih (živih) jezika koji im se ponudi u toj funkciji.⁴ Zasad je to samo engleski, jer ga u toj funkciji ne stiže nijedan od evropskih jezika koji bi mogli da pretenduju na takav status.

Zanimljivo je da se i u Sovjetskom Savezu daje prednost engleskom jeziku — nad ostalim velikim jezicima zapadne Evrope. On je najbolje zastupljen u sovjetskim školskim programima, kao prvi strani jezik. U uslovima mirnog života danas otpadaju, kod nas i u Sovjetskom Savezu, mnoge psihopolitičke predrasude prema stranom jeziku — koje su nastale u drugom svjetskom ratu ili u periodu poslije njega. Današnji naraštaj intelektualaca u evropskim zemljama već može da vrednuje strani jezik po njegovoj kulturnoj i informativnoj valjanosti, a ne prema nekim maslijedenim predrasudama — bez ikojih nije bilo ni naše pokoljenje u periodu neposredno poslije rata. Po mjeri kako jača povjerenje među evropskim zemljama i kako se prevladavaju blokovske suprotnosti na našem kontinentu, sve se više prilazi i sa mjerom potrebne objektivnosti stranom jeziku i tuđoj kulturi.⁵

Prestiž engleskog jezika u krugu svjetskih jezika ima za sobom već dugu kulturnu tradiciju, jer su na njemu saopštene cijeloj Evropi velike tekovine što su ih ostvarili nosioci tog jezika u samoj matičnoj državi, Velikoj Britaniji. Britanci su stvorili ogromno kolonijalno carstvo, u čiji su sastav ušli narodi različitih rasa i kulturnih tradicija, a takođe različitog

³ Vidi u tome u knjizi Guiraud Pierre, *Les mots étrangers*, Press Universitaire, Paris 1973; str. 91—96.

⁴ Protiv toga bi mogli da budu samo Francuzi, Nijemci i Rusi; dok mali narodi Evrope neće biti protiv, jer njihov jezik i tako nema šanse da bude svjetski.

⁵ Dobar primjer za to mogla bi, mislim, da bude vanjska politika naše zemlje. Mi nastojimo da imamo prisne veze sa svima susjedima, bez obzira na političko uređenje kod njih. Sa svoje strane to zahtijeva poznavanje jezika naših susjeda, a zatim njihove kulturne istorije.

stepena razvijenosti. Drugim riječima, podanici toga carstva bili su u mnogočemu vrlo heterogeni i nejedinstveni. Zbog toga je trebalo mnogo umješnosti i upravljačkih sposobnosti da se uredi jedna takva glomazna država. U toku vremena kod Britanaca se nakupilo dosta iskustva u tom smislu. Zbog toga se u ostalim evropskim državama rado posizalo za britanskim iskustvima u administraciji i upravljanju državom. U samoj Britaniji, kao metropoli ogromnog kolonijalnog carstva, brzo su se razvijale proizvodne snage. To naročito važi za industriju i tehniku. Zbog toga je Britanija nekad služila kao obrazac ostalim zemljama i u tom pogledu. U Engleskoj je rano izvršena buržoaska revolucija, tamo su se najprije razvili parlamentarni oblici političkog života.⁶ Dostignuća u društvenom razvitku napredne evropske države rasprostirala su se u ostale evropske zemlje. Sve su to vanjezički razlozi današnjeg ugleda i prestiža engleskog jezika — čak i u samom krugu svjetskih jezika.

Europeizmi engleskog porijekla u ruskom književnom jeziku prisutni su u mnogim oblastima života i kulture na ruskom tlu. Najstariji sloj engleskih pozajmica bile su mahom *tehničke* riječi, politermske i stručne. To je zbog toga što su se baš u Engleskoj rano razvili neki oblici industrije, naročito tekstilna i mašinska. Nije slučajno da su i neka naučna otkrića 19. vijeka porijeklom sa toga tla, na primjer vodena para, željeznica itd. Neke od pomenutih riječi terminske prirode ticale su se pomorstva i brodogradnje.⁷

U 19. vijeku već je u Rusiji postojala individualna dvojezičnost rusko-engleska. Doduše, ona nikad nije dostigla razmjere rusko-francuske dvojezičnosti, ali se opet ne bi smjela potcijeniti u razmatranjima ove vrste. U obje ruske prijestomice (Moskvi i Petersburgu) djelovali su duže vrijeme i tzv. *engleski klubovi*. Mi ćemo se lako prisjetiti nekih junaka Tolstoja ili Dostojevskog, koji su imali običaj da zađu u te institucije. One su i ranije postojale, o čemu svjedoči jedna izričita opaska Gribojedova u njegovom klasičnom djelu *Jadi od pameti* (gdje se поминje английский клуб).⁸ U toku 19. vijeka i dalje iz engleskog se najviše preuzimaju riječi u oblasti sporta i razonode. Ovamo se priključuje cio sloj leksike koji se tiče raznih igara i zabava, organizacije slobodnog vremena itd. Ovo je zbog toga što se u samoj Engleskoj bio razvio stalež visoke aristokratije — koji nudi svoj model života višim slojevima evropskoga društva pa tako i ruskoj aristokratiji.

Međunarodni fond riječi u evropskim jezicima najviše se obogatio *sportskim* nazivima iz engleskog jezika. Takve su prilike i na ruskom tlu.

⁶ Zbog toga neće biti slučajno što su francuski enciklopedisti uporno se orijentisali na Englesku i njen parlamentarni model društvenog života htjeli da preseade u Francusku Opširnije o tome u knjizi Des Granges, *Histoire de la littérature française*, Hatier, Paris 1962; str. 606—608.

⁷ Vidi opširnije o tome u knjizi (zborniku) *Исследования по сербохорватскому языку*. Наука, Москва 1972; str. 197—200.

⁸ Vidi Грибоедов, *Горе от ума*. Худож. Литер., Ленинград 1976; str. 20.

Već i sama riječ sport engleskog je porijekla. Za njom onda slijede imenice kao što su: proces takmičenja matč, rezultat takmičenja rekord, učesnik takmičenja rekordsmen, pa učesnici jedan prema drugom партнёр, i tako redom. Pripremanje i prethodno uvježbavanje za neki sport zove se u ruskom jeziku тренировка ili тренинг, lice koje uvježbava sportiste zove se тренер itd. Početak sportskog takmičenja je старт, njegov završetak је финиш. Razne vrste sportova dobine su u ruskom *engleski* naziv, a takođe su ga dobine pojedine faze u sportskoj igri, zatim igrači prema rasporedu (položaju) u takmičenju. Ilustrovaćemo to kraćim spiskom sportskih termina engleskog porijekla: апперкот, аутсайд, безбол, бек, бокс, ватерполо, гандбол, гандикап, жокей, клуб, корнер, кроль, кросс, лицирование, лайнсмен, сервер, сервировка, тайм, тенис, форсинг, хавбек, раунд, гол, бутсы, ринг, сервис, хоккей, хэндс, чемпион, чемпионат, баскетбол, ...

Engleska aristokratija uvela je u modu i druge oblike zabave i provođenja slobodnog vremena, ne samo sport i lov. Tako je u ruski jezik ušao i izvjestan broj riječi što znače друštvenе igre, пlesove i karte. Engleskom stilu života podražavalo se u obje ruske prijestonice, pa tome имамо захвалити улазак u ruski jezik sljedećih riječi: бридж, бостон, блеф, трюк, вист, джокер, покер, фокстрот. Razumije se, nisu sve one preuzete u isti mah, već postepeno i u raznim periodima.

Nije malen ni broj onih imenica koje znače *jelo i piće*. Shvatljivo je što baš takve riječi često izlaze iz granica jednog jezika i rado se preuzimaju; najprije u susjednim zemljama, a kasnije neke od njih lako postaju međunarodne. Evo nekoliko takvih imenica: бекон, виски, джин, портер, пудинг, пунш, коктейль, грот, кекс, ростбиф, сандвич, рамстек. Znatan je broj imenica koje бисмо могли obuhvatiti tematskim nazivom »anglo-američki način života«.⁹ Mnoge od njih postale su već međunarodne, pa su se tako primile i na ruskom tlu. Navećemo nekolika primjera radi ilustracije: бар, бармен, бум, бизнес, босс, бобби, гангстер, гит, денди, детектив, джентльмен, клуб, ковбой, кловн, конгресмен, комфорт, концерт, коттедж, Ку-Клукс-Клан, леди, лорд, ланч, линча, мисс, мисис, мистер, ольдермен, ракет, ракетир, парк, спикер, спич, сэр, тост, трест, шериф, янки, яхт-клуб, колледж, пикник, полисмен, сандвич (живая реклама), скаут, памфлет, сплит.

U ruskom jeziku ima podosta angлизama što spadaju u oblast pomorstva i brodogradnje, ali pošto su to уско stručне riječi, nećemo ih navoditi u većem broju. Takve riječi najčešće znače razne tipove plovidbenih objekata, zatim pomorske isprave, načine prevoza i trgovanja. Ponekad znače i dijelove broda, ili uopšte tehnički pribor na brodu. Ilustrovaćemo skupinu sljedećim primjerima: аврал, локер, мичман, дредноут, катер, лайнер, скuter, трајлер, трамп, яхта, рейдер, шлюпка, шхуна, блокшив.

⁹ U već citiranoj knjizi P. Guirauda operiše se pojmovima *high-Life* i *american Way of life* — kao obrascima što ih Evropi nude anglosaksonske zemlje (B. D.).

Na ogromnoj teritoriji koju je pokriva engleski jezik nastajali su različiti drustveni pokreti — kulturni, vjerski i politički. Razumljivo je da su i njihovi nazivi ušli u riznicu međunarodne leksike. Mi ćemo se ovdje ograničiti na vrlo skraćen spisak takvih imenica. Mnoge od njih čuvaju lokalnu boju sredine, a neke uopšte ne podliježu prevođenju. Evo nekih riječi iz pomenuće tematske skupine: берклеанство, бихевиоризм, бойскаут, герлскаут, джимкроузм, квакери, лекисти, лудлити, методисти, морганизм, оуэнизам, пуритане, дарвинизам. Iz ove šire skupine mogla bi se još izdvojiti jedna uža podgrupa političkih termina: апартхейд, чартизам, тредюнион, блокада, бойкот, гомруль, лидер, лобби, митинг, доминион, лейборист, тренд, сегрегација.

Ima u ruskom jeziku i nešto vojnih termina iz engleskog jezika, što se tumači nekadašnjom vojnog silom Velike Britanije i današnjom vojnog silom SAD. Evo nekih imenica iz te skupine: браунинг, бункер, танк, танкетка, шрапнель, картечъ, реид, снайпер.

Među russkim anglozima izdvaja se zasebna skupina koju čine imenice što znače kalkvu *biljnu* i životinjsku vrstu. To bi se moglo objasniti velikim prostranstvom koje je nekad zauzimalo Britansko Carstvo i na kojem se rasprostirao engleski jezik. Od imenica koje znače životinju najviše je onih kojima se imenuje sorta ili pak egzotična životinja. Englezi su naročitu pažnju posvećivali odgajanju *rasnih konja* i *pasa*. Cijelu skupinu ilustriramo sljedećim primjerima: берклир, бульдог, гемшир, гунтер, джут, динго, мустанг, пинчар, пони, йоркишир, грейпфрут.¹⁰

U russkom jeziku susrećemo i anglozme što znače *odjevne predmete*. To se lako objašnjava razvijenom tekstilnom industrijom u anglo-saksonskim zemljama. Odatle su se odjevni predmeti izvozili u sve evropske zemlje, pa je iz robnih etiketa i pasoša ponešto ušlo i u russki književni jezik: джемпер, макинтош, пулlover, мокасино, свитер, френч.

U sloju evropeizama engleskog porijekla zastupljena je i skupina koju sačinjavaju imenice što znače kakvu *mjeru* za razne dimenzije: баррель, бушель, галлон, миља, фут, ярд itd. Englezi su sve doskora imali *svoj sistem* mjera, koji je kod njih osvešten tradicijom, ali je u Evropi ipak stršao. Neki od engleskih naziva za mjere postali su međunarodni, a drugi su više oznaka lokalne boje. U novije vrijeme primljeno je u russki jezik i nešto muzičkih termina iz engleskog: блуз, дансинг, джаз, мюзик-холл, банджо...

Zbog razvijenog bankarstva u Engleskoj i Americi ušli su u russki jezik neki anglozmi što znače *finansijske pojmove*: дисконт, банкноты, дисконтёр, доллар, цент, клиринг, сейф, чек. Iz navedenih primjera vidimo da među njima ima i onih što znače novčanu jedinicu.

¹⁰ U ovoj skupini najzanimljivije su imenice *mustang* i *dingo*, jer obje znače podivljalu životinju; prva podivljalog konja (u Americi), druga podivljalog psa (u Australiji). To nam sve govori o ogromnim prostranstvima — na kojima je jedino i mogla da podivlja neka životinja. Ona sigurno ne bi podivljala u tjesnom prostoru urbanizovanih zemalja zapadne Evrope. (B. D.)

U našoj analizi moglo bi sačiniti zasebnu tematsku skupinu imenice što znače *vršioca radnje*, ili pak neko *zanimanje* — stalno i privremeno: бук-мекер, боксёр, фермер, траппер, тренер, стюард, бармен, актуарий, гангстер, стайер, спринтер. Лако ћemo запазити да се mnoge imenice iz ove skupine završavaju на -ER i -MEN. Zbog toga je ova skupina više tvorbena, nego tematska. За нашу analizu podesna je zbog lakog izdvajanja.

Pošto se na engleskom jeziku razvija nauka i umjetnost u toku nekoliko stoljeća, neke vlastite imenice postale su apelativi; па су као такве доспјевале у руски književni jezik. Као тематска skupina најблиže су називима mjera: бел, генри, джоуль, макадам, фарад...¹¹

Ako se izuzmu imenice koje pripadaju тематској skupini sporta, онда највећу grupu чине preuzete riječi iz oblasti машина, tehnike и *saobraćaja*. Оvdje ћemo se само podsjetiti да се уopravo u Engleskoj pojavila прва parna машина, да се ту najprije razvio željeznički saobraćaj. Наведену skupinu ilustrovaćemo sljedećим primjerima: антифриз, блуминг, бойлер, брудер, бульдозер, буфер, газгольдер, грейдер, импеданс, комбайн, конвейер, клаксон, контейнер, лифт, миксер, јофсет, радар, слјабинг, телетайл, тендер, трамвай, троллей, тунNELь, филм, флотација, економайзер. Јако у руском jeziku има доста riječi što су preuzete u поменуту тематску skupinu, one i dalje пртићу — jer je потреба за njima sve većа. Пошто smo već naveli главне тематске skupine evropeizama engleskog porijekla, valja nam još напоменuti da je engleski jezik испоручио европским jezicima izvjestan broj riječi koje su zapravo *egzotizmi*. Oni су прикупљени на бившој teritoriji Britanskog Carstva, u kojem су се smjenjivale razne klimatske zone, različite religije i civilizacije.

Spisak tematskih skupina teško ћи могao обухватити све anglizme u ruskom jeziku, па zbog toga nije moguće ponuditi неку тематску klasiifikaciju koja ћи била dobra u svakom pogledу. Оsim toga, nije lako uspostaviti preciznu granicu među pojedinim skupinama, jer се one међusobno prožimaju i dodiruju. Tu opet dolazi до израžaja *slaba sistemnost* leksike, која на том плану nije onako добро zastupljena као на glasovnoj i обичкој ravni. Уосталом, за нашу analizu то nije ni potrebno; dovoljno је само да navedemo главне тематске skupine anglizama u ruskom književnom jeziku.

Glasovna adaptacija engleskih elemenata

Већ smo napomenuli да између два glasovna sistema, engleskog i ruskog, постоји velika nepodudarnost. Ona se, дабоме, одразила на могућностима glasovne adaptacije anglizama u ruskom knjiž. jeziku. Два jezika razlikuju

¹¹ U tome smislu zanimljiva je imenica *gajmorit* (hajmorova bolest). Ta лингвистичка појава nije нам nepoznата, jer се име болести понекад давало по лјекару који ју је први registrovao ili liječio. Тако имамо још *daltonizam* i sl. (B. D.).

se ne samo po broju glasova, već po njihovoj prirodi i funkciji. Školske gramatike engleskog jezika obično nas uče da engleski ima 12 samoglasnika.¹² U odnosu na ruskih 6 to je već dvaput više! Ali ni to nije sva razlika između dva jezika, jer u engleskom ima još 9 diftonga, a govori se čak i o triftonzima.

Prosti suglasnici u engleskom jeziku raspoređeni su u tri reda: prednji — linija I — a; zadnji — linija U — a; srednji — [ʌ] [ə:] [ə]. *Prednji samoglasnici* (linija I — a) jesu sljedeći:

[i:] To je visok samoglasnik, dosta zatvoren i vazda dug. Imamo ga u riječima: *see, beat, teach, heat, be, we, quai, key* itd. U engleskom tekstu piše se na 9 (sic!) različitih načina, ali najčešće slovnim skupinama EE, E, EA; zatim slovima IE, EI; i posve izuzetno slovima EY, AY, I, EO.¹³

I Po svojim izgovornim i akustičkim svojstvima ovaj samoglasnik nalazi se između [e] i [i]. Znatno je otvoreniji od [i:], pa se približava e-glasniku.¹⁴ Kratak je i otvoreniji od prethodnog [i:]. Imamo ga u sljedećim riječima: *sit, till, quit, stiff, big, wind*.

[e] Taj samoglasnik nešto je otvoreniji od i-glasa, što će reći da je za svoju boju dosta zatvoren. U engleskom jeziku on je kratak, što je zanimljivo sa fonetičkog gledišta (jer se, npr. u njemačkom jeziku e-zatvoreno realizuje samo kao dug samoglasnik). Zastupljen je u riječima: *pet, set, head, press, net, member*.

To je otvoreno e, slično francuskom [è] u riječi *mère*; ali ne baš onako otvoreno kao što je naše vojvođansko e. Otvoreniji je od samoglasnika I. Imamo ga u sljedećim riječima: *well, tell, there, where*.

[æ] Taj samoglasnik nalazi se negdje između I i [a]. Vrlo je otvoren, čak otvoreniji od našeg vojvođanskog e. Imamo ga u sljedećim riječima: *tap, clad, daddy, tackle, fan, sat, syllabic, and*.¹⁵

Zadnji samoglasnici (linija U — a) jesu sljedeći:

[a:] To je neka vrsta prednjeg samoglasnika (sličan je francuskom à u riječi *là*), a zastupljen je u sljedećim riječima: *last, ask, dance, after, pass, plant, class*. Obično je dug.

[a] To je tipično zadnje a, koje se tvori nešto dublje u unutrašnjosti usta. Imamo ga u sljedećim riječima: *father, rather, are, art*.

¹² Opširnije o tome vidi u sljedećim gramatikama: D. Jones, *An Outline of English Phonetics*, Cambridge 1969; str. 29—36. Isto tako možemo se o tome obavijestiti u gramatici R. Filipovića, *Engleski izgovor*, Školska knjiga, Zgb. 1954; str. 40—43.

¹³ Vidi O. Vukomanović, *Fonetika engleskog jezika*, Veselin Masleša, Sarajevo, str. 62.

¹⁴ U slovenskim jezicima takav se glas čuje za /i/ u češkoj prijestonici — lokalni izgovor, ili pak u ukrajinskom knjiž. jeziku (B. D.).

¹⁵ Vidi o tome u već citiranoj knjizi R. Filipovića, str. 60—61.

[ɔ:] To je vrlo otvoreno o, jako zaokrugljeno i dugo. Imamo ga u sljedećim riječima: *bought, saw, caught, fall, court, corn, sword, mourn*.

[ə] To je samoglasnik sličan prethodnom [ɔ:], samo je kraći od njega i još više nagnje a-glasu. Izraženiji je u američkom izgovoru. Imamo ga u sljedećim riječima: *hot, box, toffee, coffee, not, was, soft*.

[O] To je zatvoreno o, slično francuskom u riječi *beau*. Vrlo je rijetko zastupljen, pa i to mahom u stranim riječima: *November, poetry, poetic*.

U engleskom se realizuju i dva različita u-glasa, i to:

[ʊ] To je otvoreno u. Tvori se u prostoru između O i U; između zadnjih samoglasnika na prelazu ka srednjima. Imamo ga u riječima: *put, book, good, foot, cook*. Samoglasnik je kratak.

[u:] To je zatvoreniji i duži samoglasnik, poput našeg U. Imamo ga u riječima: *boot, bood, fool, music, Cooper, shoes*.¹⁶

Osim toga, u engleskom jeziku postoje još 3 samoglasnika koje obično zovemo *srednjima*, jer nisu ni prednji ni zadnji. To su:

[ʌ] je tipičan engleski samoglasnik, kratak je. Realizuje se uvijek pod akcentom, što još više zbrnuje strance — jer ga oni poimaju kao redukovani samoglasnik. Fonetičari ga svrstavaju negdje između [ɔ] i [ə]. Imamo ga u sljedećim riječima: *much, struggle, bus, cup, luck*. U pisanju najčešće se označava slovima U i O.

[ə:] je tipičan srednji samoglasnik, vazda je dug. Po njemu se oštros razlikuje američki izgovor od britanskog. U pisanju i izgovoru taj samoglasnik vezuje se za sonant R + Consonans. Imamo ga u riječima: *bird, curl, herd, itd.*

[ə] je jedan od najfrekventnijih engleskih glasova, jer se u nenaglašenom položaju mnogi engleski samoglasnici redukuju na [ə]. Taj samoglasnik vazda je u *nenaglašenom* slogu. Inače je sličan samoglasniku [ʌ], samo je nešto zatvoreniji od njega. Imamo ga u sljedećim riječima: *alone, again, butter, letter*.¹⁷

Sad je zanimljivo da se razmotri — šta se iz toga bogatog sistema samoglasnika može prenijeti u ruski kontekst. Prije svega, na ruskom tlu ukinuće se opozicije samoglasnikâ po obilježju dužina /kratkoća; a takođe i one po obilježju otvorenost / zatvorenost. To znači da će se u ruskom kontekstu izjednačiti [i:] sa I, [u:] sa U, [ɔ:] sa [ə]. Isto tako dva tipa engleskog a-glasa stopiće se u jedan, svejedno što u engleskom to ima distinkтивnu vrijednost.

¹⁶ Vidi o tome u knjizi Дикушина О. И., *Фонетика английского языка*, Москва 1959: str. 37.

¹⁷ Vidi o tom u istoj knjizi istog autora, str. 38—39.

Ima u procesu glasovne adaptacije *na tuđem tlu* upravo drastičnih zbivanja: recimo, tri tipa e-glasa ili tri tipa a-glasa iz engleskog jezika slijaju se na ruskom tlu u jedno jedino e, odnosno jedno jedino o. Ali tu se ništa ne da spasti, jer su razlike u repertoaru i prirodi samoglasnika u dva jezika zbilja velike.

Još veće poteškoće nastaju pri unošenju triju engleskih *srednjih* samoglasnika u ruski tekst ([ʌ], [ə:], [ɔ]). Ni jedan od njih ne može da se sačuva u tkivu ruskog jezika, nego moraju da se *nadomjeste* ruskim samoglasnicima puno tvorbe, koje jezičko osjećanje istakne kao najbliže pomenutim engleskim samoglasnicima.¹⁸ U procesu zamjene za one samoglasnike iz engleskog jezika kojih nema u ruskom — dosadašnja *praksa* obično se *oslanjala* na englesku *grafiju*. Preciznije, to izgleda ovako: pošto Rusi (i ostali Sloveni) nemaju sluha za neke karakteristične samoglasnike iz engleskog jezika, oni za *izgovornu bazu* uzimaju skup slovâ kojima su ti samoglasnici bili označeni u originalu.¹⁹

Na ovako bogat i složen sistem engleskih *pravih* samoglasnika naslojava se još 9 engleskih dvoglasnika! Školske gramatike obično iskazuju sljedeće dvoglasnike u engleskom književnom jeziku:

Svi su engleski dvoglasnici silazni, a ima ih od tri vrste — zavisno od toga šta im je druga (neslogovna) sastavnica: i, u, [ə].²⁰

1. ei — Piše se kao a: *game, table, bathe, make, take*
Kao AI ili AY: *day, say, plain, maid, railway*
Kao EA: *great, break, steak*
Kao E: *eh*; Kao EI: *veil*
2. ou — Piše se kao O: *go, so, bolt, hold, only, both*
Kao OE: *toe, hoe, Poe, doe, foe, roe*
Kao OA: *toast, boast, load, loaf, toad*
Kao OW: *snow, throw, blow, grow, know, shallow, follow, below*
3. ai — Piše se kao I..E: *side, bite, oblige, pile, smile, write*
Kao ...Y: *try, cry, fly, dry, by*
Kao IE: *tie, tried, die*
Kao IGH: *sigh, night, sight, thigh*
Kao EI: *height, either, neither*

¹⁸ Uzgred budi pomenuto, ruska i uopšte slovenska zamjena engleskih središnjih samoglasnika fonetički je dosta daleko od izgovorne stvarnosti; unatoč tome što se takva zamjena smatra bliskom engleskom izgovoru.

¹⁹ To je vjerovatno zbog toga što je za Ruse (i uopšte za Slovence) engleski izgovor središnjih samoglasnika pomalo iracionalan, a slovna slika je nešto posve realno i opipljivo (B. D.).

²⁰ Opširnije o tome u citiranoj knjizi O. Vukomanovića, str. 136; zatim u citiranoj knjizi R. Filipovića, str. 110—115.

4. au — Piše se trojako: kao OU, OW, OUGH. Primjeri: *couch*, *account*, *abound*, *blose*, *fount*, *foul*, *mount*, *noun*, *out*; *brown*, *brow*, *cow*, *down*, *drown*, *dowdy*, *town*, *how*, *now*; *bough*, *plough*, *sough*, *slough*, *drought*,
5. [ɔɪ] — Obično se piše kao OI ili kao OY: *boy*, *choise*, *noise*, *voice*
6. [iə] — Piše se na razne načine, najčešće u kombinaciji sa slovom R: *here*, *mere*, *cereal*, *theory*, *beard*, *clear*, *dear*
7. [eə] — Piše se na razne načine, ali vazda u nekoj kombinaciji sa slovom R: *air*, *fair*, *chair*
8. [ɔə] — Obično se piše O + R (+ Cons.), ili nešto slično tome. To i nije pravi dvoglasnik, jer završno R može i da se ne izgovara — već samo boji prethodni samoglasnik
9. [uə] — Piše, se na razne načine, najčešće kao URE, URY, ili pak URI, EW, URA, OUR. Primjeri: *allure*, *assure*, *bureau*, *jury*; *during*, *curious*, *puritan*; *steward*, *jewel*; itd.²¹

Osim toga, u engleskim gramatikama iskazuju se još i 4 *triftonga*, ali njih svi fonetičari ne priznaju.²² Evo tih triftonga: *fire*, *tyre*, *mower*, *lower*, *player*. Gramatika nas poučava da se triftonzi realizuju samo »u pažljivom govoru«, kad se izgovara polako i razgovijetno. Na ruskom tlu engleski triftonzi moraju biti *eliminisani* kao takvi. Za razliku od njih, dvoglasnici su samo uprošćeni. Od njih su eliminisani samo oni čija je druga sastavnica [ə], jer toga samoglasnika u ruskom nema uopšte. Zbog toga se pisanje (i izgovor) takvih diftonoga u ruskom tekstu *orientiše na englesku grafiju* — koliko god je to moguće. To znači da se u njima izgovara čak i R.

I na suglasničkom planu ima velikih razlika u glasovnom sistemu dvaju jezika — engleskog i ruskog. Neke od njih opažaju se već empirički, na primjer u engleskom nema *oglušenija* na kraju riječi niti pak ima umekšanih suglasnika. Osim toga, u engleskom ima nekoliko tipičnih suglasnika koji su strani većini evropskih jezika. Takvi su, na primjer, međuzubni e i [ð] (prvi bezvučan, drugi zvučan; oba se pišu kao *th*), zatim englesko R, zadnjejezično n, *poluglasnik* W itd. Tome valja još dodati da su u engleskom bezvučni suglasnici P, K, T, *aspirovani* u određenom položaju u riječi.²³ Engleske skupine TR, DR izgovaraju se na osobit način, ali u pro-

²¹ Vidi o tome kod O. Vukomanovića, u citiranoj knjizi — str. 160—165; zatim u citiranoj knjizi R. Filipovića — str. 144—154.

²² Vidi o tome u citiranoj knjizi O. Vukomanovića, str. 137—138; str. 168—174.

²³ To je položaj u naglašenom slogu na absolutnom početku riječi. Pošto Rusi (i uopšte Sloveni) nemaju sluha za tu vrstu dopunske artikulacije, razumljivo je što će ona biti eliminisana na ruskom tlu (B. D.).

cesu adaptacije na tuđem tlu tu se pošlo za pisanjem, a ne za izgovorom. Engleski jezik zna za samostalnu fonemu /dʒ/, dok je ruski može imati samo *okazionalno*. Ni engleska fonema /h/ ne podudara se sa ruskim *h*, što će se donekle odraziti i u procesu adaptacije. U engleskom postoje dvije položajne varijante l-suglasnika, što nas uveliko podsjeća na odgovarajuće ruske suglasnike — ali ni tu nema fonetičke podudarnosti. Na osnovu onoga što smo dosad izložili o repertoaru suglasnika u dva jezika, možemo se već donekle domisliti — da će i na suglasničkom planu doći do znatnih *upraščavanja* engleskih glasova u ruskom tekstu. Tako, na primjer, engleski suglasnici *d*, *t* ne artikulišu se kao slovenski dentali (*d*, *t*) već više *kao nadzubni* glasovi. Na ruskom tlu njihov izgovor se pomjera prema slovenskim artikulacionim navikama. Dodatna artikulacija eliminiše se, pa se engleski *p^h*, *k^h*, *t^h* izgovaraju *kao obični* praskavi suglasnici.

Poslije svega toga ostaju nam za analizu engleski suglasnici *e*, [ð], [dʒ], *R*, [h], dva l-suglasnika i polusuglasnik *W*. Iz ovog spiska možemo odmah eliminisati *R*.²⁴ Engleski međuzubni suglasnici i danas su izjednačeni na ruskom tlu; u prošlosti su se razlikovali (Cf. Голсуорси < Galsworthy, Резерфорд < Rutherford). U današnjoj ruskoj zamjeni izgubila se zvučna varijanta, pa se oboj zamjenjuju sa *T* (Jonathan Джонатан, Meredith Мередит).²⁵ Englesko /dʒ/ pisaće se u ruskom kao дж, i pri tome će se truditi da ga izgovore kako mogu i umiju. Obrazovani ljudi će u tome uspjeti, a kod prostijeg svijeta — ono obično ne dospijeva do stepena afrikate: джоуль, коттедж, Джеральд. Engleska fonema /h/ ne podudara se s ruskim *h*, pa se zbog toga zamjenjuje na ruskom tlu na tri načina: 1) danas preovladava *h* (Хамфри < Humphrey, Хьюберт < Hubert, Хейвуд < Heywood). 2) u starija vremena preovladavalo je *G* (Генрих, Гайд-парк, Гамлет). 3) ponekad se *h* sasvim ispušta (Элен, юмор, Км < Helen, humour, Hum).

U engleskom jeziku razlikujemo dva l-glasa: 1) svjetlo *l* 2) tamno *l*. Prvi od njih realizuje se u položaju ispred samoglasnika, drugo ispred suglasnika ili *na kraju riječi*. Tu nam se već nameće izvjesna analogija sa dva ruska l-glasa. Međutim, glasovna adaptacija nije pošla tim putem više iz glasovnih razloga nego iz fonoloških. Tako se ranije zamjenjivao engleski l-suglasnik čas ruskim *l*, a čas ruskim *l'*. To pokazuju sljedeći primjeri: аврал, бунгало, клуб, лайнер; блюз, гольф, кроль, слябинг. Pri takvoj zamjeni nije se vodilo računa — da li se radi o svijetlom ili pak o tamnom l-glasu engleskog jezika. Danas u zamjeni tih engleskih suglasnika sve više preovladava *l*, *naročito u vlastitim imenima*.

²⁴ Evropski narodi uopšte različito izgovaraju suglasnik *R*: Romani na jedan način, Germani na drugi, Sloveni na treći itd. Stoga niko i ne nastoji da podražava u pisanju engleskom izgovoru toga glasa, nego se Rusi (i Sloveni) zadovoljavaju slovom *R* — kojemu sad daju svoj izgovor. Tako je i u našem jeziku (B. D.).

²⁵ Vidi opširnije o tom u knjizi Гиляревский Р. С., *Иностранные имена и названия в русском тексте*, Международные отношения Москва 1969; str. 50.

Poluvokal W je specifičan sa gledišta opšte i slovenske fonetike. To je u stvari dvousneni sonat, neko neslogovno u. U ruskom i srpskohrvatskom jeziku nema toga glasa, ali za njega znaju slovenački, bjeloruski i ukrajinski. U ruskom tekstu njegova zamjena je dvojaka: 1) prema načinu pisanja 2) po sluhu. U ranija vremena više se išlo prema grafiji, danas sve više po sluhu. Još bi se reklo da *apelativi* imaju radije rusko В за engl. W, dok vlastite imenice češće imaju у за taj engleski suglasnik. Daćemo nekolika primjera sa obje zamjene: варрант, виски, вист; Уатт, Уол-Стрит, Уильям.

Anglicizmi su, kao i drugi evropeizmi, uticali na *distribuciju suglasnika* na kraju riječi. Tako i ruskom tekstu danas susrećemo neobičnije završetke (skupine suglasnika): NG — бумеранг, мустанг; LJF — голф. Рандольф; NC — инч, клинч; RN — концерн, вестерн; LJP — скалы. MP — лумп, трамп; FT — лифт; LJM — фильм. Ponekad bude i po tri suglasnika na završetku riječi: сингл! Takve pojave su neizbjježne u kontaktu jezikâ, a od podudarnosti dvaju glasovnih sistema umnogome zavisi — šta jedan jezik može, a šta ne može da primi. Pošto je glasovni sistem engleskog jezika znatno uprošćen na ruskom tlu, malo je ostalo od onih karakterističnih glasova po kojima bismo odmah identificirali angлизме. Tako se oni, doduše, raspoznaju kao strano tijelo u tkivu ruskog jezika; ali ne uvijek kao baš engleski elementi u njemu.

Što se tiče adaptacije anglijama na *pravopisnom* planu, pomenućemo ovdje pisanje udvojenih suglasnika. I tu nailazimo na istu onu nedosljednost na koju smo već navikli kod ostalih evropeizama u ruskom tekstu. Pa ipak, reklo bi se da se u anglijama češće pišu geminati nego u evropeizmima drugaćijeg porijekla. To naročito važi za položaj *na kraju* riječi. Navedemo nekolika primjera koji to pokazuju: балласт, Робби, варрант, кросс, мисс, холл. Pravopisnim manjom možemo smatrati i pisanje slijeda ТЧ u russkim anglijama tipa матч, скетч; jer takva grafija ne odražava pravu glasovnu realnost.

Oblička adaptacija engleskih elemenata

Karakteristični *tvorbeni* završeci po kojima možemo raspoznati prisustvo engleskih pozajmica u ruskom tekstu jesu: -MEN (MAN), -ING, -BOJ, -BOL itd. Među njima samo je ING pravi tvorbeni nastavak, a ostali su po postajanju samostalne morfeme (u daljoj prošlosti bili su čak zasebne riječi). Zbog velike zastupljenosti u tvorbi složenica oni su sad na putu da postanu sufiksi. Na tuđem tlu oni su već postali *sufiksidi*, jer stranci nemaju osjećanja za obličko raščlanjivanje tuđih riječi. Navedene sufiksoide imamo u sljedećim imenicama: бармен, бизнесмен, джентльмен, мичман, лайнсмен, спортсмен, супермен; блуминг, браунинг, дансинг, демпинг,

допинг, клиринг, митинг, цуддинг; ковбой, бойскаут, лифтбой; гандбол, бе兹бол, волейбол, футбол...

Pri razmatranju obličke adaptacije anglicizama u ruskom književnom jeziku valja nam se podsjetiti na bitna razilaženja u kategoriji *gramatičkog roda* u dva jezika. U engleskom ogromna većina svih apelativa spada u srednji rod. Razlikovanje muškog i ženskog roda tamo se ograničava uglavnom na prirodni pol. Tome se pridružuje još jedna načelna razlika, jer se u ruskom gramatički rod ispoljava *na više planova* nego rod u engleskom jeziku. U slovenskim jezicima, pa tako i u ruskem, rod se izražava na nivou semantike, morfologije i sročnosti (dakle, sintaktički). U engleskom je imenica uopšte drugačije koncipirana, jer nema fleksije; osim toga utiče tu i konverzija — koja nam govori da je tamo drugačije koncipirana podjela riječi po vrstama. Zbog svega toga u engleskom je i kategorija gramatičkog roda donekle uprošćena, bar u poređenju s odgovarajućom kategorijom u slovenskim jezicima. Ovdje čemo najviše pažnje posvetiti onim završecima engleskih imenica koji predstavljaju poteškoće pri uključivanju u ruske paradigmе. Ostale završetke samo čemo ovlaš dodirnuti, a neko sa svim preskočiti; jer nisu od značaja za našu analizu. Već odranije poznato nam je da će sve strane imenice sa završetkom *na tvrd suglasnik*, bez obzira jesu li ga ponijele iz originala ili pak stekle na ruskom tlu, pristupiti muškom rodu. Ta zakonitost vrijedi i za anglicizme. Od toga se odstupa samo onda kad neki evropeizam očito ima prirodni pol. Ta kategorija je jača od formalnog završetka, pa čemo u ruskom (i ostalim slovenskim jezicima) imenice tipa мисс, миссис, Элен тretirati kao imenice ž. r.

Za razliku od ostalih evropeizama, kod imenica engleskog porijekla rijetko se pribjegavalo obilježavanju ženskog roda *umekšavanjem* završnog suglasnika (шампунь, шрапнель). Imenica *guinea* uobličila je svoj završetak na ruskom tlu kao гинея. Taj oblički manir poznat nam je iz nekih evropeizama grčko-latinskog porijekla (идея, статуя < idea, statua). Imenica *mile* uobličila se na ruskom tlu kao миля. Tim zahvatom ona je preparirana za ulazak u slovenski ženski rod. Pominjani nastavak -KA (*lišen semantičkog naboja*, sveden na puklo obilježavanje roda) susrećemo i u russkim anglicizmima: tankette > танкетка, sloope > шлюпка. Doduše, broj takvih imenica engleskog porijekla manji je od broja onih koje su drugačijeg porijekla — a tako su uobličene. Imenice ženskog roda koje su se u originalu završavale na foničko [i] dobro su na ruskom tlu završetak -IJA (dodavanjem cijelog formata -JA). Time su podešene za ulazak u slovenski ženski rod: mimicry > мимикрия, factory > фактория, barratry > баратрия. Isti nastavak dobivaju ponekad i anglicizmi *romanskog* porijekla: press — conference > пресс-конференция. Ovakav način uobličavanja na ruskom tlu poznat nam je iz evropeizama drugačijeg porijekla, na primjer u imenicama francuskog porijekla. U tome što se on protegao na anglicizme ne treba vidjeti ništa neobično ni čudno.

O imenicama što su se u engleskom završavala *na samoglasnik*, bez obzira kojeg su roda tamo bile, može da se kaže nešto više. Ako znače

mušku osobu, ulaze u muški rod; ako znače žensku osobu, ulaze u ženski rod. Primjeri: янки, денди; леди, Эми. Isto tako može im se sačuvati rođovska opozicija ako znače životinju. Imače, u ostalim slučajevima, uključuju se u srednji rod i postaju nepromjenjive na ruskom tlu. Prema tome, evropeizmi engleskog porijekla dali su svoj doprinos u jačanju nepromjenjivosti imenica na ruskom tlu. Ovdje ćemo navesti nekolika primjera, redajući ih prema pojedinim vokalskim završnicama: банджо, фелло, бунгало; виски, гризли, дерби, лобби, пони, регби, тори, хобби; каноэ; какаду, кенгуру, интервью.

Pri kraju ovih razmatranja možemo slobodno reći da je sloj engleskih pozajmica najteže uklopiti u tkivo ruskog jezika. Mnogo je lakše taj proces išao sa pozajmicama iz grčko-latinskog; pa čak i onih koje su ovamo došle iz njemačkog i francuskog. Zbog toga se način uobličavanja anglicizama u ruskom književnom jeziku dugo kolebao, a stabilizova se tek u našem stoljeću! Tragovi tih kolebanja prisutni su i danas — na stranicama rječnika stranih riječi Tako nam se kadšto nude odrednice u tri varijante: гольфстрим /гольфстрем/ гольфштрем; скрёб / скруб / скреб itd! Dubletnih oblika, razumije se, ima u velikom broju, pa je suvišno da se i navode.

Na glasovnu i obličku adaptaciju anglozama u ruskom jeziku uticale su velike razlike u glasovnom sastavu i obličkom sistemu dvaju jezika. Engleski je analitičan jezik, a ruski je izrazito fleksijski. Osim toga razlikuju se pisma, grafije i pravopisna načela. Zbog toga se u ruskom vrši transliteracija i transkripcija anglozama. Pri tome je uvijek u opasnosti glasovna vjernost originalu. Zbog velikih razlika u inventaru glasova, pribjegavalo se na ruskom tlu *osloncu na grafiju*. Obličku adaptaciju otežavala je i drugačija koncepcija gramatičkog roda, o čemu je bilo riječi. Proses adaptacije evropeizama engleskog porijekla u ruskom tekstu pričinjavao je vazda poteškoće i nedoumice — na glasovnom planu, u morfologiji i pravopisu. U tom pogledu nijedan od triju svjetskih jezika zapadne Evrope nije donio onoliko nedoumica koliko engleski. Uza sve ostalo, tu se pridružilo i ono poznato razilaženje engleskog pravopisa sa engleskim izgovorom.

ANGLIZISMEN IN DER RUSSISCHEN LITERATURSPRACHE

Zusammenfassung

Anglizismen stellen die jüngste Schicht der Entlehnungen aus den europäischen Sprachen in die russische Literatursprache dar. Die russische Sprache übernimmt auch sonst leicht Wörter aus allen fremden Sprachen. So enthält sie schon von früher viele griechische, lateinische und deutsche Wörter. Durch die Entlehnung wurde auch die Art der Adaptation dieser Wörter an das Russische entwickelt. Doch bereitet die Schicht der Anglizismen die meisten Schwierigkeiten, sowohl bei der Adaptation von Lauten als auch bei der von Formen.